

УДК 378.4(477.43):011+37.091.2

О.С.Волковинський, В.О.Савчук

“Школа Відкритого Розуму” Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: проблемно-тематичний дискурс

У статті розкривається досвід діяльності “Школи Відкритого Розуму”, яку започаткували Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка і Гуманістично-Природничий університет імені Яна Кохановського, м.Кельце Республіки Польща. Проблемно-тематичний огляд збірників праць її засвідчує, що ця форма є надзвичайно важливою у вихованні обдарованої молоді з числа студентів, магістрантів, аспірантів.

Ключові слова: Школа Відкритого Розуму, інтелектуальне виховання, обдарована молодь, формування свідомих громадян, суспільство без кордонів.

У нинішніх умовах, коли йде активний процес інтеграції вищої школи України в європейський освітній простір, надзвичайно важливо пошук і запровадження сучасних інтегруючих форм роботи, які б служили містком між досвідом України і європейським досвідом у реформації цілого комплексу освітнього простору. У цьому сенсі важливим є використання на-самперед таких форм, що підвищують мотивацію до навчання, слугують своєрідним тренінгом у досягненні високих навчальних та наукових результатів.

Такою формою роботи є “Школа Відкритого Розуму”, яка розпочала свою діяльність завдяки співробітництву Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка і Гуманістично-Природничого університету імені Яна Кохановського, м.Кельце Республіки Польща. Не дивлячись на його коротку історію діяльності цей проект привернув до себе увагу як зарубіжних засобів масової комунікації¹, так і вітчизняних². Став предметом дискусій при обговоренні проблем інтеграції вишів до європейського освітнього простору³.

У пропонованій статті автори намагаються розкрити змістовну сторону наукової діяльності “Школи Відкритого Розуму”, результатом якої є публікації збірників праць учасників школи. При цьому зазначимо, що головною метою проекту “Школа Відкритого Розуму” – інтелектуальне виховання майбутніх вчених, діячів освіти та культури, формування політичних

постатей майбутнього, формування свідомих громадян суспільства на засадах міждисциплінарного інформаційного розвитку.

Заходи, що відбулися та відбуватимуться в межах проекту “Школа Відкритого Розуму”, покликані сприяти інтернаціональній згуртованості сучасної молоді, розбудові суспільства без кордонів.

У межах проекту передбачено продовження віковичних традицій європейської університетської освіти. Основна форма науково-інтелектуального спілкування в межах проекту – діалог.

Дещо незвичною для сьогодення є регламентна конфігурація проголошення результатів наукових досліджень: проблемні питання доповіді одразу стають предметом дискусій чи обговорення, уточнюючі питання задаються по ходу повідомлення. Тому немає жорсткої хронометричної впорядкованості регламенту виступу. Промови завершуються тоді, коли було вичерпиться потенційна проблемність дослідження або чітко визначаються подальші перспективи наукових пошуків у тій чи тій ділянці.

Неабиякого поширення в межах роботи проекти набули пленерні засідання. На них створюється особлива атмосфера максимально можливої щирості та гармонізації стосунків не лише між учасниками, але й навколишнім світом. Іноді до проведення таких засідань долучаються цілком випадкові люди, які жваво приєднуються до обговорення актуальних проблем.

Такі форми дозволяють максимально зосередитись на об’єктах та предметах досліджень, спонукає до аргументованого реагування на запитання чи заперечення, ініціює плюралізм поглядів та відвертість їхнього відстоювання.

Учасники семінарів мають також можливість ознайомитись з особливостями історичного розвитку окремих регіонів України та Польщі, долучитися до унікальних національних проявів слов’янських культур. Цьому сприяють численні екскурсії та відвідини місць, що мають важливе історичне та культурне значення.

Традиційними в межах проекту стали проведення вечорів української, польської, російської культур. Такі вечори організуються виключно силами учасників семінарів, що надає можливість студентам, аспірантам і докторантам проявити себе як різнобічно розвиненим особистостям.

Як вже зазначалося, за підсумками роботи двох тематично споріднених семінарів видаються наукові збірники, які містять кращі матеріали, що пройшли випробування в палких дискусіях та обговореннях.

Загальна тематика першого тому праць “Школи Відкритого Розуму” обертається навколо стрижневої проблеми “Етнокультурні міфи та уперед-

ження в науці, освіті та суспільному житті”. Вже з цього початкового випуску організатори та керівники проекту, наукові наставники молодих вчених намагалися повною мірою втілити в життя тезу про те, що гуманітарні науки володіють значним потенціалом точності та аргументованості. Точність, глибина й доказовість в гуманітарних науках мають суттєву специфіку. “Межею точності в природничих науках є ідентифікація ($a=a$). У гуманітарних науках точність — подолання сторонності чужого без перетворення його в чисто своє (підміни всякого роду, модернізація, невпізнання чужого тощо)”. Тому в гуманітарних науках неабиякого значення набуває діалог – безпосередній чи явний. Саме діалогічна відкритість гуманітарних наук забезпечує сутнісну глибину проникнення. Гуманітарні науки налаштовані також на пізнання індивідуального, особистісного.

Ці та схожі положення визначили наповнення розділу “Загальні проблеми” першого тому праць “Школи Відкритого Розуму”. Питання антропоцентричних основ історичного пізнання висвітлюються в статті М.Ковальського “Про засади історичного пізнання (між історією і міфом часу з реляціоністично-антропоцентричної точки зору)”. М.Лучинського зацікавили “Міфи та упередження в науці: на прикладі дискурсу про поганство слов’ян”. Б.Віленська в статті “Міф свідомого моделювання мозку в теорії НЛП” намагалася подолати відсутність адекватності між терміном та означеним поняттям. О.Піотровська зосередила увагу на онтологічній сутності музики як семіотичного і культурного явища – “Музична діяльність і мовна діяльність. Музикознавчі міфи”. А.Боровець порушує проблему специфічного характеру сприйняття людиною світу за допомогою відчуття і сприйняття – “Особливості людської сенсорики”.

Особливо наповненими стали розділи, присвячені проблемами філології – лінгвістичного та літературознавчого характеру. Це й дивно, оскільки “гуманітарні науки – науки про дух – філологічні науки (як частина і в той самий час спільне для всіх них – слово”. І в подальших збірниках філологічна складова залишатиметься досить представницькою.

У розділі “Проблеми мовознавства” зацікавлений діалог розпочинає К.Нобіс-Влязло статтею “Кількісність як номінативна категорія”, виділяючи два типи кількісних понять – субстантивна кількість і атрибутивна кількість. Продовжує умовний діалог Б.Віленська, загострюючи питання про семантичне навантаження службових частин мови – “Міф про несамостійність лексичного значення т.зв. “службових” частин мови”. І.Дзби-ковська репрезентує критерії розмежування фраземи, фразеологізму та вільного сполучення у порівнянні прикладів з польської та російської мов

– “Кореляція російських польських фразем з дієслівними компонентами *дать і принять*”. А.Лясковську зацікавила “Своєрідність словотворення музичного жаргону і сленгу в російській мові”. З.Кмець детально та скрупульозно розглядає повідомлення різних органів ЗМІ про одну й ту ж подію з метою встановлення їхньої інформативності – “Референт інформаційного тексту у ЗМІ: “розвиток подій” чи “розвиток новин”?”. М.Чарнецька торкається гострих проблем мовної дискримінації жінки – “Мовна дискримінація жінки”. А.Вуйцик аналізує факти маніпуляції в польській та російській рекламах – “Між міфом і фактом – мовна маніпуляція у російській та польській рекламі”. М.Белян деталізує особливості фонетичного засвоєння запозиченої лексики та її обумовленість графічним вираженням у мові-адресанті та мові-адресаті – “Фонетичне та графічне засвоєння запозичень у сфері політичної лексики у російській мові”. К.Авдей характеризує “Типові фонетичні помилки поляків у процесі вивчення російської мови, обумовлені впливом польської фонетики”.

Розділ “Проблеми літературознавства” відкривається статтею М.Волощук “Одивнення як засіб створення авторського міфу (на прикладі повісті Л.М.Толстого “Холстомер”)”. Принципи та стадії створення літературно-авторського міфу привернули увагу Д.Хохель – “Авторська інтерпретація міфологеми «вітер»: за оповіданням Р.Бредбері «Вітер»”.

У розділі “Проблеми історії” вміщено статті П.Кліщинського “Прийоми та засоби формування “образу ворога” в пресі держав, що воювали в період першої світової війни” та І.Ісакової “Державна політика в контексті національно-культурного життя українців Російської Федерації 20–30-х рр. XX ст.”.

Розділ “Проблеми політології та соціології” наповнений статтями максимальної орієнтованості на сучасні проблеми існування людської спільноти. Так, А.Настернак у праці “Що з тим славнозвісним кінцем історії?” розглядає концепцію Фукуями з перспективи часу, а також виказання явних помилок, що лежать у її основі. А.Мідна простежила особливості формування стереотипу багатства та суспільного успіху серед еліти та середнього класу м.Севастополя – “Міфи про багатство та успіх севастопольців 21 століття”. Ще в одній статті А.Настернак розглядаються питання, пов’язані з виникненням і функціонуванням стереотипів у суспільному житті – “Стереотипи, їхня роль і значення у суспільному житті”. М.Лучинська на базі соціального опитування визначила “Стереотип студента в польському суспільстві”. Статті С.Берус “Стереотип гомосексуаліста в католицькому польському суспільстві”) та Е.Калети “Образ лесбій-

ки у очах поляків” надзвичайно загострили певне коло сучасних соціальних питань. Дві останні статті особливо підкреслюють відсутність табуованих тем у сучасних гуманітарних науках.

Перший том наукових праць “Школи Відкритого Розуму” започаткував ще одну традицію. На сторінках видання вміщуються праці наукових керівників проекту та гостей – визнаних фахівців у тій чи тій науковій галузі. Так, рубрику “Гості. Праці викладачів” у першому томі відкриває стаття О.Лещака “Мовні міфи і міфи про мову, в т.ч. мовознавчі”, в якій доводиться теза про міфологічний характер мовної свідомості на прикладі словникових дефініцій слів *język* (мова) і *mowa* (мовлення) у Новому словнику польської мови за ред. Е.Соболь. Окрім того, в статті розглядаються найпоширеніші в побутовому і мовознавчому дискурсі міфи про мовну діяльність та її складові. М.Лабашук у статті “Семіотична структура стереотипу” дійшов висновку, що основою семіотичної структури стереотипу є своєрідність функціональної асиметрії підставових аспектів стереотипу – системи мови, системи понять когнітивної картини світу та системи цінностей. Р.Стефанський у статті “Парадокси свободи” розглянув зазначену проблематику в сучасному науковому, філософському, публіцистичному і побутовому дискурсі. О.Волковинський у статті “Міфологізація та деміфологізація особистості письменника” торкнувся складних теоретичних питань, які пов’язані з процесами міфологізації/деміфологізації авторського іміджу, мотиваціями та засобами створення трансформованих уявлень про особистість письменника.

Загалом учасники перших двох семінарів та автори наукових праць першого тому “Школи Відкритого Розуму” визнали гостроту та необхідність розв’язання задач методологічного характеру, які так чи так торкаються загальних і конкретних проблем вивчення етнокультурних міфів й упереджень в сучасних науці, освіті, суспільному житті.

Другий том наукових праць “Школи Відкритого Розуму” об’єднав публікації за тематичним спрямуванням “Різноманіття образів світу: світогляд – мова – політика”. Основна мета публікації цього збірника – ознайомлення з результатами вивчення розмаїтих моделей світу та їхніх інтерпретацій.

У рубриці “Загальні проблеми” вміщено чотири статті. Матеуш Ковальський у статті “Об’єктивізм і історичний факт (між суспільно-політичною та науковою картиною історичної дійсності)” приходять до висновку, що поняття історичної дійсності, історичної правди та об’єктивного пізнання мають зовсім відмінні онтологічні й епістемологічні підстави в

суспільно-політичному та науковому типі діяльності. Питання, що стосуються проблем еволюції людської сенсорики та якісних змін чуттєвості, а також способів вираження даних явищ у мовній картині світу висвітлено в статті А.Боровця “Еволюція сенсорики і екзистенційних цінностей та їхнє вираження у мовній картині світу”. Праця О.Єгорової деталізує специфіку парадоксальності картини світу, створеної англійським письменником О.Уальдом. К.Нобіс-Влязло в статті “Символіка чисел” звертає увагу на те, що існує багато неточностей у сучасному тлумаченні чисел: числові значення приписуються об’єктам без врахування багатьох чинників (часу, місця і культурного середовища, у якому виникли певні символи) і використовуються у спрощеному вигляді.

У розділі “Мовознавство” стаття Б.Віленської “Семантика прийменника як словоформи (на прикладі російської картини світу)” актуалізує питання про функціонування прийменників як одиниць мовної системи в межах словоформи. Стаття Матеуша Ковальського “Морфологічні маркери гонорифікативності у польській мові XVI століття (на матеріалі Польських листів XVI століття під ред. К.Римута)” присвячена проблемам морфологічного рівня категорії гонорифікативності у польській мові XVI століття. Автор демонструє синкретичний характер цієї категорії, що виражається у формах інших граматичних категорій, таких як особа та число. О.Піотровська в статті “Способи вербалізації музики у повісті В.Короленка «Сліпий музикант»” намагається відповісти на питання, як відбувається вербалізація музичних вражень в повісті В.Г.Короленка “Сліпий музикант”, які художні прийоми використовує письменник з метою передати враження від музикальних звуків і виконання творів. Марчін Ковальський в статті “Художня вербалізація депресивних емоцій в повісті А.Платонова «Котлован»” скрупульозно розглянув депресивну естетичну картину світу письменника, тотально насичену номінатами та предикаціями таких емоцій, як смуток, туга, марнота, сум і печаль. Стаття З.Кмеця “Причино-наслідкові стосунки у дискурсі новин” присвячена встановленню причинно-наслідкових зв’язків на прикладі російськомовних текстів новин, в яких повідомляється про авіакатастрофу під Смоленськом. Я.Вох аналізує проблему переміщення наголосу в російській мові – “Зміни в наголосі в російській мові в останнє двадцятиріччя”. П.Турцевич присвятив статтю “Аналіз структури та стилістики моделі мовленнєвих актів привітання в російській і польській мовах” питанням структурної побудови та стилістичної диференційності мовленнєвих актів привітання в російській і польській мовах.

Розділ “Проблеми історії” виявився репрезентований статтею І.Ісакової “Суперечливість політики “українізації” на Кубані в 1920-х – на початку 30-х рр: до дискусії про етнічну ідентифікацію та суспільну свідомість українців Російської Федерації”, в якій досліджуються проблеми довкола політики українізації, до якої було залучено українців Кубанського регіону в 1920-х – на початку 30-х рр.

Знову ж надзвичайною загостреністю вирізняються матеріали розділу “Проблеми політології та соціології”. К.Філіпек у статті “Уявлення про справедливу державу у риторичі суспільних рухів Латинської Америки на прикладі руху мексиканських сапатистів” характеризує суспільний рух мексиканських сапатистів, зосереджуючись на їхніх поглядах на справедливу державу. М.Ясінська зосередила увагу на проявах фемінізму в мусульманських країнах. К.Кжисек у статті “Самоідентифікація в полікультурному суспільстві” підсумовує, що співіснування і звернення уваги на інші культури і традиції може призводити до нецілісності самоідентифікації. К.Млинарська деталізує специфіку впливу політичного іміджу на формування суспільної думки. М.Борковський розглянув особливості партикулярності мови політики США в стосунках до латиноамериканських країн.

Розділ “Літературознавство” акцентує увагу на естетичних складових створення картини світу. І.Барчишина “Мелодійне втілення лейтмотиву віршованого тексту в заголовку (на матеріалі віршів М.Волошина та В.Свідзінського)” на матеріалі поетичних творів досліджує характер звучності заголовку в поетичному тексті, аналізує особливості взаємовідношень звукових характеристик заголовку та його лейтмотивних значень. Л.Івануна простежує практичні та теоретичні проблеми вивчення анаграм, їхньої синтактики, подібні до анаграми прийоми, різноманітні аспекти звукової організації віршованого тексту. О.Колупасєва в статті “Із поезики лілії (на матеріалі англійських та українських сонетів)” розглядає втілення багатозначності образу лілії в поетичному тексті. У схожому аспекті знаходиться праця Н.Судець “Символізація троянди та числових атрибутів у циклі Я.Каспровича «Кущ дикої троянди в темносмречинських скелях»”.

Загальні проблеми сучасного цивілізаційного розвитку об’єднують роботи, вміщені під рубрикою “Гості. Праці викладачів”. У статті А.Замойського “Проблема цивілізації у світлі концепції Фелікса Конечного” мова йде про теорію цивілізації Ф.Конечного, саме поняття цивілізації, чинники, зумовлюючі характер цивілізації, суспільні чинники виникнення великих цивілізацій та, зокрема, латинської цивілізації. Р.Стефанський у статті “Поняття світогляду. З наукової спадщини Анджєя Верцінського”

вважає, що саме цим вченим було створено одну з кращих дефініцій поняття “світогляд”. А.Заводовський у статті “«Нова гра» розпочалася: гамбіт на сучасній «шахівниці світу»” вернув увагу на особливості сучасних процесів глобалізації.

Основна мета публікації другого тому “Школи Відкритого Розуму” – ознайомлення з результатами вивчення різноманітних моделей світу та їхніх інтерпретацій – реалізувалася за умови інтенсивного та ефективного звернення до різних аспектів, проявів і складових різноманітної природи та генези, які й визначають системний характер мистецького та наукового перетворення світу. За традиційними уявленнями різноманіття образів світу маніфестує собою складно структуровану цілісність, елементи якої можуть бути класифікованими за трьома головними проявами – світогляд, світосприйняття та світовідчуття. Також важливими частками сучасного образу світу та засобами його суб’єктивації варто вважати мову й політику. Саме взаємодія названих складових і характер їхнього співвідношення здатні визначити специфіку картини світу, що репрезентує певну епоху, етнос, субкультуру.

До третього тому праць “Джерела конфліктів та площини співпраці” увійшли статті, що торкаються загальних і конкретних проблем конфліктології. Автори статей звертають увагу на зародження, розвиток і вирішення конфліктів будь-якого рівня та в різноманітних галузях.

У розділі “Загальні проблеми” вміщено статтю М.Полака “Давні свята і головні боги язичеської релігії”, в якій визначається можливість зняття конфліктності між віковічною спадщиною слов’янської релігії та неоязичеської релігії в сучасній Польщі.

Розділ “Культурно-цивілізаційні конфлікти” відкриває стаття Г.Доробєка “Метакібернетична теорія міжнародних конфліктів”, присвячена детальному розгляду оригінальної теорії Юзефа Коссецького, яка дає можливість відтворити минулі та прогнозувати майбутні міжнародні відносини у відповідності до даних про виробництво чавуну. О.Кобрин у статті “Відносини між католицькою й російською православною церквами” аналізує характер відносин між двома Церквами. У статті Д.Корчинської “Проблема змісту та діапазон поняття танця” виділяються складові частини танцю, а також розглядаються функції, які ним виконуються. К.Кшисек присвятила статтю “Універсальна цивілізація” деталізації та тлумаченню основних положень теорії С.Хантингтона. У статті М.Лучинського “Демонізація як лінгвістичний і когнітивний факт” досліджується питання демонізації представників інших націй, а також етнічних

меншин у Польщі, на прикладі стереотипів євреїв і німців. М.Ясинська актуалізувала питання конфронтації між цінностями західного світу та ісламської цивілізації.

Розгорнутими у гостру сучасність виявилися статті, які вміщені в розділі “Політичні конфлікти”. К.Кшисек у статті “Суспільний протест – імігранти в боротьбі за свої права” акцентувала увагу на гострій для багатьох західноєвропейських країн проблемі. У двох статтях К.Млинарської розглядаються можливі перспективи проєвропейській орієнтації України – “Відносини Євросоюзу з Україною” та важка й напружена ситуація в Косово – “Ескалація сербсько-албанського конфлікту в Косово наприкінці ХХ століття”. К.Палка в статті “Феномен чеченського сепаратизму. Еволюція й перспективи конфлікту” констатує, що перспективи одержання державної незалежності Чечні неблагополучні, оскільки країна розорена війнами й захоплена ісламськими бойовиками не гарантує державної безпеки, і, більше того, є погрозою безпеці на всій території Північного Кавказу.

Не менш масштабними за проблематикою є статті розділу “Мовознавство”. О.Дунаєва в статті “Особливості словесного вираження кінетичної поведінки персонажів в оповіданнях А.П.Чехова (гендерний аспект)” описує та співставляє особливості жестикуляції персонажів і мовного вираження кінетичної поведінки героїв-чоловіків і жінок чеховських оповідань різних років. К.Запала в статті “Впровадження проблеми мовного етикету на рівень А1 на основі підручників польської й англійської мови – подібності й відмінності” поставила за мету висвітлення стану мовного етикету в підручниках з іноземних (польської й англійської) мов, а також способу введення цього питання. У статті “Представлення конфліктів у новинному дискурсі” З.Кмець аналізує репрезентацію конфліктів у сучасному новинному дискурсі як частини суспільно-політичної сфери людської діяльності, метою якої є регулювання емоційних міжлюдських відносин. Основна думка статті А.Кравчик “Проблеми недосконалості автоматичного перекладу” зводиться до визнання того, що дотепер неможливо замінити перекладача комп’ютером через значні помилки автоматичного перекладу. Об’єктом аналізу статті О.Цендровської “музичний дискурс поетів” є найунікальніший серед художніх дискурсів на тему музики – дискурс поетів, оригінальність якого полягає в тому, що автори ліричних творів, замість того, щоб описувати музику, намагаються продемонструвати шляхом імітації звуку враження музичного твору.

Під дещо конкретизованим кутом зору мовознавчі проблеми досліджуються в працях, які вміщено у розділі “Спірні й конфліктні моменти в

семіотиці й мовознавстві”. Стаття Б.Віленьської “Проблема лексичного значення часток. Прагматичний аналіз” безпосередньо стосується проблеми визначення функціональних принципів, що супроводжують уживання часток у мовленнєвій діяльності. П.Махульська в статті “Проблема уявного протиріччя деяких прислів’їв” доходить висновку, що між багатьма прислів’ями польської мови семантичні суперечності є часто лише уявними. У статті О.Мишки “Конфлікти в дискурсі інтерв’ю” особлива увага приділяється причинам появи скандалу в текстах цього жанру, а також його розгортання в процесі інтерв’ю. Робота К.Нобіс-Влязло “Структурний конфлікт як методологічна основа представлення кількості в концепції І.Канта” присвячується аналізу категорії кількості в кантівському розумінні. А.Новак у статті “Неявна експлікація волевиявлення як джерело конфліктів” відзначає, що причиною конфліктів і відмінностей між людьми є, насамперед, різноманітність досвіду або психологічні риси кожної з них. У роботі О.Цендровської “Музичний твір і його реалізація. Нотний текст – проблема тотожності” увага приділяється висловленням музикознавців, які при дослідженні музичного твору зосереджуються на його записі, тобто нотному тексті, задля того, щоб показати різницю між музичним твором, його реалізацією й нотацією.

Розділ “Проблеми історії” репрезентовано статтею С.Щура “Революційні та мирні способи розв’язання проблем суспільного життя в програмних документах і практиці соціалістичних партій на початку ХХ ст. (на матеріалах Наддніпрянської України)”, в якій наводяться приклади моделей вирішення суспільних проблем, які пропонували соціалістичні партії на початку ХХ ст.

Розділ “Проблеми політології та соціології” об’єднав дві праці. М.Грубка завдяки соціологічному дослідженню “Що поляки знають про Україну? – презентація результатів дослідження” дійшла висновків, що уявлення поляків про Україну є досить оригінальними, але поляки хочуть знати на цю тему щораз більше. У статті П.Шаласьного “Популярність і сприйняття українського музичного гурту “5’nizza” в Польщі” автор цілісно представляє історію виникнення групи, зосереджується на особливостях сприйняття групи в Польщі, представляє результати соціологічного опитування, які доводять, що 5’nizza є дуже відомою музичною групою у Польщі, свого роду феноменом, оскільки 3/4 анкетованих не змогли порівняти її з жодною іншою.

З урахуванням певної специфіки об’єкту та предмету дослідження проблем конфліктології торкаються праці розділу “Літературознавство”.

Стаття І.Барчишиної “Хіазматичні моделі епітетних структур у віршах М.Волошина” містить аналіз архітектонічних моделей епітетних структур, організованих за принципом хіазму, у віршах М.Волошина. У статті М.Волошук “Способи опису епітетів і проблеми сучасної епітетографії (на матеріалі пізньої художньої прози Л.Толстого)” розглядаються проблеми та недоліки систематизації епітетів у словниках епітетів, недоступність і обмеженість у виборці епітетів. Стаття О.Гарячої “Міфологічні витoki образів у творі М.Гоголя «Вечера на хуторі біля Диканьки»” присвячена висвітленню особливостей міфологічних образів у творі М.Гоголя в аспекті актуалізації внутрішньої форми. У статті О.Єгорової “Афоризм у східно-західному аспекті” на матеріалі східно- та західноєвропейських наукових праць розглядаються різні погляди дослідників на жанр афоризму. Л.Івануна присвятила статтю “Особливості ідентифікації анаграм у «Піснях невинності» В.Блейка” практичним і теоретичним проблемам вивчення анаграм, їх синтактики, різним проявам звукової організації “Пісень невинності” В.Блейка. У роботі О.Ключкової “Конфлікт сходу й заходу в романі В.Пелевіна «Чапаєв і порожнеча»” описується роль конфлікту в процесі створення референта художнього тексту за описами зовнішності персонажів – представників Сходу, Заходу й Росії – у романі Віктора Пелевіна “Чапаєв і Порожнеча”. У статті О.Колупаєвої “Гармонізація архітектоніки та внутрішньої форми в російському вінку сонетів кінця XIX – початку XX ст.” шляхом комплексного аналізу досліджуються тексти російських вінків сонетів кінця XIX – початку XX ст., їхня відповідність канонічним вимогам і новаторські експерименти; визначається конструктивна роль антитези в композиційній організації вінка сонетів. А.Орлицька в статті “Форми презентації сучасної російської поезії” розглядає літературний процес в Росії 1990–2000-х рр. з точки зору двох форм існування поетичного тексту – усної та друкованої. Н.Судець у статті “Суперечливість і драматизм життєвих і світоглядних позицій Яна Каспровича” торкається ключових аспектів світогляду Яна Каспровича як активного громадського та культурного діяча. Стаття Б.Файферака “Володимир Висоцький і його вплив на творчість Яцека Качмарського” присвячена двом видатним поетам і музикантам, вплив творчості яких позначається на сучасності.

У розділі “Проблеми журналістики” вміщено дві тематично наближені праці. Стаття М.Кавалека “Яцек Хуго-Бадер як представник нового покоління польського репортажу” присвячена одній з яскравих постатей нового покоління польського репортажу. А.Юдіна у статті “Функціонування жанру

інтерв'ю в суспільно-політичних ЗМІ України” веде мову про різні класифікації інтерв'ю, специфіку певних видань у відповідності до запропонованих теоретичних побудов.

Завершальним у третьому томі праць “Школи Відкритого Розуму” став розділ “Проблеми перекладу”. С.Енгель у статті “Проблема наукового перекладу: мова чи концепція” підіймає проблему наукового перекладу, розвиток якого впливає на багато областей науки.

Різномасштабний розгляд конфлікту в працях третього тому “Школи Відкритого Розуму” акцентував увагу, насамперед, на можливостях урегулювання конфліктів, на пошуках ефективних перспектив їх конструктивного розв'язання.

У сучасних гуманітарних науках конфлікт визнається одним із вирішальних чинників розвитку та інтеграції. Підвищеною та загостреною увагою до природи та функцій конфлікту стає на межі ХХ – ХХІ ст., коли усвідомлюється положення про неможливість усунення конфліктів у різних площинах антропогенної діяльності. Тому мову ведуть про необхідність зменшення та нейтралізації руйнівного впливу конфліктів, про використання їх позитивних можливостей. Такий стан справ призвів до того, що поряд з теоретичним вивченням конфліктна інтенсивний розвиток отримали пошуки універсальних засобів практичного керування конфліктами.

Спроби створення загальної теорії конфлікту, окремих напрямів у його вивченні, урізноманітнення практики роботи з конфліктами призвели до формування міждисциплінарних досліджень конфлікту. У таких дослідженнях синтезуються теоретичні, методологічні та методичні підходи до опису, вивчення і розвитку практики роботи з конфліктними явищами різного роду, які так чи так виникають в різних галузях людської взаємодії.

Публікація статей у збірниках “Школи Відкритого Розуму” часто стає початком серйозного наукового сходження майбутніх дослідників. Звичайно, перші кроки на важкому поприщі серйозного вивчення тих чи тих теоретико-методологічних проблем гуманітарних наук не завжди вирізняються досконалістю, майстерністю, витонченістю. Та важливо, що ці перші кроки зроблено. Без них реалізація подальших науково-дослідних перспектив була б неможливою.

Як бачимо, діяльність “Школи Відкритого Розуму” спрямовується на використання різноманітних форм в активізації мислительської діяльності обдарованої молоді з числа студентів, магістрантів, молодих наукових працівників. Активною формою у цьому виступають наукові дискусії, на обго-

ворення яких виносяться актуальні проблеми життя суспільства, що підносять рівень наукової компетенції учасників, одночасно з цим стає стимулом до пошуків нових “гарячих проблем” та шляхів їх розв’язання.

Примітки:

1. Leszczak Oleg, dr hab. prof. Szkoła Otwartego Umysłu // Głos Akademicki. Pismo srodowiskowe Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego w Kielcach. – 2008, grudzien. – nr 3/55. – S. 14.

2. Міжнародний інтеграційний проєкт для студентів, магістрантів і аспірантів // Студентський меридіан. – 2010. – № 1679-1681 (10 лист). – С. 2; Гаряча, О. Цікавий науковий семінар / Ольга Гаряча // Студентський меридіан. – 2010. – № 1679-1681 (10 лист). – С. 2.

3. Звіт ректора Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Завальнюка Олександра Михайловича про виконання у 2010 році умов контракту № 11-10в від 11 липня 2007 року, Статуту навчального закладу, показники ефективності використання державного майна та дотримання законодавства у сфері діяльності навчального закладу // Студентський меридіан. – 2011. – № 1687-1690 (11 лютого). – С. 3.

Резюме

В статье раскрывается опыт деятельности “Школы Открытого Разума”, начало которой положили Каменец-Подольский национальный университет имени Ивана Огиенко и Гуманистически-естественный университет имени Яна Кохановского, г.Кельце Республики Польша. Проблемно-тематический обзор сборников трудов ее удостоверяет, что эта форма является чрезвычайно важной в воспитании одаренной молодежи из числа студентов, магистрантов, аспирантов.

Ключевые слова: Школа Открытого Разума, интеллектуальное воспитание, одаренная молодежь, формирование сознательных граждан, общество без границ.

Одержано 3 жовтня 2011 р.